

Obrtnija.

Volilcem obrtnikom in delavcem pete kurije.

Da se varujejo koristi obrtnega in delavskega stanu je treba, da pošljemo v državni zbor moža, ki pozna potrebe teh stanov. Tak mož je gospod Matija Kunc, katerega priporoča narodna stranka. Ta mož se je po shodih potegoval za občno volilno pravico, ko so ljudje na Kranjskem jedva kaj slišali o tem, poleg tega je vse svoje življenje deloval za korist delujočih stan. Narodna stranka je v obširnem volilnem oklicu razložila njegove zasluge in mi iz tega oklica posnemljeno odstavke, ki se tičejo delavcev in obrtnikov:

Leta 1869 udeležil se je že prvega shoda, na katerem se je ustanovilo prvo delavsko društvo na Kranjskem, a koj potem odpotoval je kot rokodelski pomočnik v tujino. Ko se je začetkom leta 1871 zopet vrnil v Ljubljano, pristopil je takoj v delavsko društvo, kjer je postal v kratkem kot 18letni mož načelnik društva in duša vsega delavskega gibanja na Kranjskem.

Uže leta 1872 zastopal je slovenske delavce na Dunaju pri prvem sestanku zastopnikov vseh avstrijskih delavskih izobraževalnih društev in uže v istih letih ustanovil in organizoval je troje produktivnih delavskih združenj; bil pa ob enem tudi marljivi organizator pri vseh humanitarnih napravah in pri bolniških blagajnah. Pomagal je tudi utrditi, takrat še jako neugodno stanje novo ustanovljene požarne brambe v Ljubljani s tem, da je kot načelnik z blizo 40 člani delavskega društva pristopil k požarni brambi, pri kateri je bil tudi v oni odborovi trojici, ki je organizovala podporno blagajno za požarno brambo.

Matija Kunc zanesel je mej kranjske delavce takrat še nepriznano idejo, da je dolžnost države pomagati po zakonodajalnem potu delavskemu ljudstvu, ker se mu z lastno močjo ni več mogoče rešiti iz takrat merodajnih manšesterskih okov.

Ko se je leta 1883 pričelo nekako gibanje v zboljšanje čedalje bolj propadajočega obrtništva, poprijel se je Matija Kunc z vso njemu lastno energijo zastopstva obrtnih interesov; jel je izdajati prvi slovenski obrtnopolitični list „Obrtnik“, katerega je navzlic obilih lastnih skrbij in dela sam pisal in izdajal skoro štiri leta. Pisal je v istih letih tudi v „Slovenski Narod“ mnogo člankov, tikajočih se obrtnega in socialnega zakonodajstva, — in postal je kot tajnik duša kranjskemu obrtnemu društvu. Sodeloval je tudi pri znameniti spomenici, katera se je leta 1889 vložila na vlado in deželni zbor, in ki je povzročila omejitev obrtnega dela v ljubljanskih kaznilnicah.

Kot urednik „Obrtnika“ bil je leta 1888 pozvan na Dunaj, kjer se je vršila v državnem zboru anketa vsled predloga levičarjev, glede ustanove delavskih zbornic. O tej enketi priča stenografični zapisnik dotičnih sej; nam pa je iz tega objaviti le to, da je Matija Kunc uže takrat

z vso odločnostjo odklonil ponudbo delavskih zbornic kot namestitve splošne volilne pravice. Znamenite so njegove besede, „da nikakor ni pravično dati volilno pravico le industrijalnim delavcem, marveč tudi kmetijskim delavcem, težakom in vsem samostojnim ljudem v mestih in na deželi“. Splošna volilna pravica, — če bi bila tudi kako omejena, — rekel je pri tisti enketi, je pravilnejša reforma, nego vsakršni drugačni poskus“. Pri omenjeni enketi potegnil se je Matija Kunc tudi za takrat še maloštevilno krdelce krščansko-socialnih delavcev na enketi; dokazal je, kako da je liberalna stranka v teku njenega 20letnega gospodarstva prezirala vse opravičene zahteve delavskega ljudstva in z neovrgljivimi dokazi obelodanil zvezo socialno-demokratskega vodstva z nakani združene levice. Uže pri tej enketi pa je tudi opomnil, da bi ostalo kranjsko obrtništvo v slučaju vpeljave delavskih zbornic brez zastopstva, ker nima kranjska kupčijska in obrtniška zbornica pravice do volitve lastnega poslanca za drž. zbor, katero pravico imajo skoro vse druge dežele.

Ko se je bila leta 1893 sklicala velika obrtniška anketa v državnem zboru na Dunaju, udeležil se je iste tudi Matija Kunc. Znano je še, kako odločno se je tam potegoval za pravice obrtnikov, kako jasno in določno je opravičeval njih zahteve. Značilno pa je to, da je tudi pri tej priliki, kar spričuje stenografični zapisnik, vnovič zahteval upeljavo splošne volilne pravice, z opomnjo, da taci enketi niti potreba ne bi bilo, ko bi po splošnih volitvah izvoljeni možje, katerim bi bile potrebe delavskih stanov znane, sedeli v državnem zboru.

Obrtnemu stanu pa je Matija Kunc tudi v materialnem oziru mnogo koristil. Precejšno število narodnih obrtnikov nastalo je iz članov produktivnih delavskih združenj. Njegovo delo je ustanovitev bolniške blagajne mojstrov za rokodelske zadruge v Ljubljani. Načeloval je tudi zadrugi lastnega obrta in prvi rokodelci so on na Kranjskem, ki je z velikimi stroški in po trudapolnem delu izdal strokovne knjige tudi v slovenskem jeziku. Ustanovil je, potem ko je v proučevanje obiskal mnogo strokovnih šol na Nemškem, prvo strokovno šolo na Kranjskem, katera slovi, kakor tudi nemške izdaje njegovih strokovnih knjig, tudi izven meje naše dežele.

Vse dolgoletno delovanje Matije Kunca je bilo naperjeno na povzdigo duševnega in gmotnega stanja delavcev in obrtovalcev; v ohranbo njihovih opravičenih interesov delal je kot govornik na mnogih delavskih in obrtniških shodih; jako veliko pa tudi, — in to pač jedino on, na literarnem polju. Tudi o potresni katastrofi nahajalo se je njegovo ime mej člani pomožnega odbora in ker mu je bilo mogoče, se je potezal za trgovstvo in obrtništvo.

Bil pa je vedno nasprotnik edностранosti, poudarjajoč, da je delavstvo v tesni zvezi z drugimi stanovi, ki imajo enako delavstvu svoje opravičene nazore. Držal se je vedno stališča, da bode napredek gospodarskega položaja v naši deželi le takrat omogočen, kadar bodo vse stranke skupno delovale na gospodarskem polju.